

7

**Lausunto aloitteesta nuorten mielenterveyskuntoutujien
kulttuuripajan tukemisesta**

HEL 2011-000210 T 05 06 00

Päätösehdotus

Terveyslautakunta päättäneen antaa valtuustoaloitteesta kaupunginhallitukselle seuraavan esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon:

”Aloitteessa edellytetään nuorten mielenterveyskuntoutujien toiminnallisten kuntoutuspalveluiden tukemista. Esimerkkinä käytetään Niemikotisäätiön hallinnoimaa Kulttuuripaja ELVIS –hanketta, jonka jatkorahoitusta esitetään järjestettäväksi. ELVIS- nimi kuvaa Niemikotisäätiön hankkeen keskeisiä elementtejä, joita ovat E = Elämänhallinnan parantaminen käyttämällä apuna L = Luovia toimintoja, V = Vertaistukea, I = Informaation jakamista ja Inspiraatiota S = Selviytyjille - nuorille mielenterveyskuntoutujille.

ELVIS –hankkeen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ovat osallistuneet terveyskeskuksen ja Niemikotisäätiön lisäksi kaupungin nuorisoasiainkeskus, Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Mielenterveyden keskusliitto. Hankkeen tarkoitus on tarjota nuorille 18 – 35 –vuotiaille mielenterveyskuntoutujille toiminnallista kuntoutusta turvallisissa puitteissa silloin, kun nuori ei vielä kykene osallistumaan muuhun kuntoutustoimintaan. ”ELVIS” pyrkii ehkäisemään nuorten syrjäytymistä ja antamaan pohjaa mielekkäälle harrastustoiminnalle tarjoamalla välineitä arjen ja sairauden oireiden hallintaan sekä sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja sitä kautta tukemaan opiskelua tai työelämää osallistumista. ELVIS hyödyntää vertaistukea siten, että pidemmälle kuntoutusprosessissaan edistyneitä osallistujia on koulutettu vertaisohjaajiksi toiminnallisiin ryhmiin, joissa he puolestaan ammattilaisten tukemina ohjaavat nuoria kuntoutujia. Toiminta on tärkeä osa kuntoutumisprosessia myös vertaisohjaajille itselleen.

ELVIS on yhteistyöhanke, jossa Helsingin psykiatrian poliklinikoiden varhaiskuntoutukseen osallistuneiden, ensimmäisen psykoosin sairastaneiden nuorten hoitoon ja kuntoutukseen yhdistetään Niemikotisäätiön hallinnoiman ELVIKSEN toiminnalliset ryhmät. Nuorisoasiainkeskus on tarjonnut nimellistä korvausta vastaan tilat Toimintakeskus Hapesta ja Harjun nuorisotalosta ryhmäläisille. Mielenterveyden Keskusliitto ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto osallistuivat vertaisohjaajien koulutukseen. Hankkeen onnistumisen arviointiin on käytetty Asumispalvelusäätiön Aspan

Postiosoite
PL 6000,

terveyskeskus@hel.fi

Käyntiosoite
Siltasaarenkatu 13
Helsinki

<http://www.hel.fi/terveysk>
eskus

Puhelin
+358 9 310 5015
Tilinro

Faksi
+358 9 310 42504

Y-tunnus
0201256-6
Alv.nro
FI02012566

toimintakykyarviointia. Hankkeen vaikuttavuutta on arvioitu suoraan käyttäjille suunnatussa Asta –arviointilomakkeella. Kuntoutussäätiö arvioi koko hankkeen onnistumisen syksyllä 2011. ELVIS –hankkeesta on toiminta-aikana luotu malli, jota on tarkoitus levittää RAY:n tuella eri puolille Suomea.

Ensimmäisen toimintavuoden aikana kuntoutusta on saanut noin 60 nuorta, joista 27 % on jo pystynyt joko palaamaan työhön tai saanut opiskelupaikan. Vertaisohjaajiksi on koulutettu noin kaksikymmentä kuntoutujaa. Psykiatrian poliklinikat ovat antaneet hyvää palautetta yhteistyöstä Elviksen kanssa samoin kuin nuoret itse saamastaan hoidosta. Kritiikkiä on annettu ainoastaan siitä, etteivät kaikki tarvitsijat ole mahtuneet Elviksen ryhmiin.

ELVIS –hankkeen kuntouttavat ryhmät ovat muotoutuneet oleelliseksi osaksi nuorten psykoosipotilaiden kuntoutusta Helsingin psykiatrisessa avohoidossa. Hanke on saanut kolmen vuoden rahoituksen Raha-automaattiyhdistykseltä osana Niemikotisäätiön toimintaa. Vuoden 2011 alusta Niemikotisäätiö liitettiin Helsingin kaupunkikonserniin, mistä syystä aiempi rahoitustapa ei enää ole mahdollinen.

Terveyskeskuksen ja Niemikotisäätiön luonnosteleva ostopalvelusopimus edellyttäisi vuosittain ostojen lisäämistä noin 210 000 e ELVIS-toiminnan säilyttämiseksi. Säilyttääkseen nykyisen toimintalaajuuden Niemikotisäätiö tulee tarvitsemaan lisärahoitusta, jonka mahdollisuuksia säätiö on aktiivisesti selvittänyt. Säätiö on viime vuosina sopeuttanut toimintaansa talouteensa siinä määrin, ettei ELVIS-rahoitusta voida säätiön ilmoituksen mukaan turvata säätiön omin sisäisin järjestelyin. Hankkeen rahoituksen loppuminen on ollut tiedossa loppuvuodesta 2010. Hankkeen hyvien tulosten ja vakiintuneen toiminnan vuoksi terveyskeskus pitää toiminnan jatkamisen edellytysten selvittämistä erittäin tärkeänä.

Terveyslautakunnan hyväksymän vuoden 2012 talousarvioesityksen mukaan Niemikotisäätiön palveluostoihin sovelletaan talousarvion noudattamisohjeiden mukaista 2 % kustannustason nousua, mikä ei mahdollista toiminnan edellyttämää lisärahoitusta.

Terveysvaikutusten arviointi:

Nuorten mielenterveyspotilaiden toiminnallinen kuntoutus kohdistuu erittäin haavoittuvaan väestöryhmään. Osana psykoosin hoitoketjua se näyttää ehkäisevän psykoosiin sairastuneiden nuorten syrjäytymistä, sairauden kroonistumista, toimintakyvyn laskua ja sairaalakierteen syntymistä. Samalla luodaan uusia mahdollisuuksia vakavassa syrjäytymisriskissä olevien nuorten aikuisten elämänlaadun turvaamiseksi rakentamalla sosiaalista verkostoa ja tarjoamalla kohderyhmälle soveltuvia mielekkäitä harrastusmahdollisuuksia. Suuri

osa psykoosiin sairastuneista nuorista tarvitsee lääkehoidon ja keskusteluterapian lisäksi myös muita kanavia sairautensa hallintaan. ELVIS- tyyppisiä toimintakäytäntöjä tarvitaan lisääntyvästi. Niiden tavoitteena on hyödyttää sekä nuoria kuntoutujia että laajemminkin yhteiskuntaa vähentämällä psyykkisestä sairaudesta johtuvia välittömiä ja välillisiä kustannuksia."

Esittelijä

Asia on käsiteltävä tässä kokouksessa.

Tuomo Valokainen ja 5 muuta valtuutettua ovat tehneet seuraavan aloitteen:

"Niemikotisäätiön ELVIS-hanke, jossa mielenterveyskuntoutujia koulutetaan toimimaan vertaisohjaajina toiminnallisissa ryhmissä nuorille aikuisille mielenterveyskuntoutujille. Ryhmien toimintamuotoja ovat muun muassa multimedia, musiikki, taide, tietotekniikka ja liikunta.

Tavoitteena on parantaa kuntoutujien elämänhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä nuorten omien mielenkiinnon kohteiden kautta.

Helsingin Nuorisoasiainkeskuksen ja Niemikotisäätiön välinen yhteistyösopimus on lisännyt merkittävästi myös Harjun nuorisotalon ja Toimintakeskus Hapen päiväkäyttöä.

Vaikka monet tahot ovat aktiivisesti jalkauttamissa uutta mallia moniin muihin kaupunkeihin, hankkeen rahoituksen loppuminen vuoden lopussa kuitenkin uhkaa talon toimintaa.

Talossa pyörii n.25 toiminnallista ryhmää viikossa, vaikka työntekijöitä on vain kolme. Talon 60 nuoresta kuntoutujasta ensimmäisen vuoden aikana 16 on hakeutunut opiskelun tai työn pariin.

ELVIS on tärkeä osa nuorille, vastasairastuneille psykoosipotilaille suunnattua varhaiskuntoutusprosessia. Varsinainen hoito tapahtuu pääosin psykiatrian poliklinikoilla mutta toiminnallisen kuntoutuksen painopiste on ELVIKSESSÄ.

Hanke on myös oiva esimerkki julkisen terveydenhuollon ja kolmannen sektorin hedelmällisestä yhteistyöstä.

Kelan tutkimuksen mukaan Suomessa viisi nuorta jää päivittäin eläkkeelle mielenterveyshäiriöiden takia.

Kaupunginvaltuusto edellyttää että Helsingin kaupunginhallitus yhdessä

13.9.2011

Tja/7

asiainomaisten tahojen kanssa jatkavat laissa määrätyn toiminnan tukemista nuorien kuntoutujien auttamiseksi, esitetyn, toimivan hankkeen tapaan."

Aloitteesta on pyydetty lausunto kaupunginhallitukselle 13.9.2011 mennessä terveyslautakunnalta. Lausunto on pyydetty myös sosiaali- ja nuorisolautakunnilta sekä talous- ja suunnittelukeskukselta.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot

Jussi Lind, suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 42246
jussi.lind(a)hel.fi

Postiosoite

PL 6000,

terveyskeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Siltasaarekatu 13

Helsinki

<http://www.hel.fi/terveysk> 800012-52430
eskus

Puhelin

+358 9 310 5015

Tilinro

Faksi

+358 9 310 42504

Y-tunnus

0201256-6

Alv.nro

FI02012566